

ВИСОКИЙ РІВЕНЬ КУЛЬТУРИ ГРОМАДЯНИНА І СУСПІЛЬСТВА В ЦІЛОМУ ТА ЛЕГАЛІЗАЦІЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ДЛЯ САМОЗАХИСТУ ЯК ВЗАЄМОПОВ'ЯЗАНІ ЯВИЩА

Парасоткін Олександр Сергійович

студент, 3 курс, 8 група,
господарсько-правовий факультет,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
Україна, м. Харків

Право на самооборону є логічним продовженням визнання такого невід'ємного права людини, як право на життя. Однак матеріальне право має завжди підкріплюватися процесуальним, тобто засобами реалізації, інакше воно перетвориться на фікцію чи у кращому випадку стане декларацією. З огляду на сказане, важливим аспектом права на самооборону є саме її спосіб, тобто те, у яких обставинах та якою зброєю законодавець дозволяє здійснювати самооборону. У даній роботі спробуємо зосередитися на збройному аспекті, не зважаючи на те, що зброя є лише засобом у руках людини, моральність якої не менш важлива за бойові характеристики тієї зброї, якою вона користується. У зв'язку з тим, що найбільш зручним та ефективним засобом самозахисту на наш час є вогнепальна зброя, розглянемо питання її легалізації крізь призму культурного рівня населення.

Останнім часом у зв'язку з активізацією суспільного життя в Україні, зумовленою подіями Майдану кінця 2013 – початку 2014 років, інтервенцією Криму і конфліктом на Донбасі знов почала обговорюватися тема самооборони за допомогою вогнепальної зброї.

У статті 27 Конституції України проголошено: «Кожна людина має невід'ємне право на життя. Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Обов'язок держави – захищати життя людини. Кожен має право захищати

своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань». Більш детально ця конституційна норма вписана у Кримінальному кодексі України ст. 36 („Необхідна оборона”), відповідно до якої людина має реальне право на застосування зброї для захисту свого життя, здоров'я, житла або майна. Однак не завжди людина керується у своїх діях законом, набагато важливіше, яке вона має внутрішнє, моральне переконання. З огляду на це вважаємо, що адекватно оцінити аргументи за і проти широкого використання вогнепальної зброї для самозахисту можливо лише за умов вивчення культурно-психологічного рівня українського суспільства.

Передусім наголосимо, що визначення поняття «культура» є дискусійним, на даний час існує велика кількість різних її тлумачень. Так, основоположник німецької класичної філософії Іммануїл Кант (1724–1804) вважав, що культура — це здатність індивіда позбутися зумовленого його тваринною природою емпіричного, чуттєвого існування, при якому мета його поведінки визначається зовнішнім світом, і підвестися до морального існування, яке дозволяє йому вільно діяти в ім'я цілей, які він сам перед собою ставить, зважаючи на веління морального обов'язку [3, с. 30]. Учасники всесвітньої конференції UNESCO 1982 р. у цьому питанні дійшли згоди, а саме культуру було запропоновано розглядати як комплекс матеріальних, духовних, інтелектуальних і емоційних рис суспільства, що включає не лише різні мистецтва, а й спосіб життя, основні правила людського буття, системи цінностей, традицій і вірувань [2, с. 6].

Зваживши і оцінивши всі «за» і «проти» вважаємо за можливе розуміти культуру як систему цінностей, що формується шляхом соціалізації. Соціалізація – це процес внутрішнього і зовнішнього виховання, тобто набуття орієнтирів, цінностей, стереотипів, що необхідні для включення у суспільне життя, які, на нашу думку, і визначають поведінку людини в кожній конкретній ситуації. Крім цього, вони суттєво впливають на

моральність, совість людини, яка виступає для неї головним дороговказом при виборі тієї чи іншої моделі поведінки.

Якщо подивитися на статистику, то її дані просто вражають. Так, у 2013 році було зареєстровано 804 умисних вбивства, вчинених у стані алкогольного сп'яніння. Для порівняння, кількість убивств, вчинених із корисливих мотивів, у тому році складала 142, тобто, у 5,7 разів менше [1]. Скоріш за все, це пояснюється тим, що за даними ВООЗ за різні роки Україна посідає 5-6 місце у світі за рівнем споживання алкоголю [4, с. 57]. Враховуючи наведене, логічно припустити, що у разі негайної лібералізації обігу зброї ескалація насильства буде неминучою, адже п'яній людині, як відомо, море по коліно, а наявність у неї вогнепальної зброї може викликати бажання її застосувати.

Навіть ті, хто мають вогнепальну зброю, часто поведуться ірраціонально. Так, в Одеській області у 2013 р. з 14 злочинів, вчинених із застосуванням вогнепальної зброї, у 7 (50 %) використовувалася зареєстрована. У 2014 р. із 33 злочинів з використанням зброї 7 (21 %) також вчинено із застосуванням зареєстрованої. У Києві у 2013 р. із 36 злочинів 15 (42 %) скоєно із використанням зареєстрованої зброї, у 2014 із 66 у 16 (24 %) була застосована зареєстрована зброя [1]. Отже, можна побачити, що нині кількість злочинів, при вчиненні яких використовувалася зареєстрована зброя така ж як і в минулі роки. Таким чином, культура поведінки з власною зброєю залишається достатньо низькою [4, с. 60].

У зв'язку з цим хочеться зазначити, що допоки наша нація матиме сумнівне щастя входити в п'ятірку країн із найбільшим вживанням алкоголю, говорити про високий рівень культури більшості наших громадян та можливість запобігання злочинам у суспільному вимірі за допомогою вогнепальної зброї серед цивільного населення зарано. Також варто додати, що згідно з проведеним дослідженням, 53 % опитаних вважають, що українське суспільство знаходиться на низькому культурно-психологічному рівні, а 67 % не довіряють правоохоронним органам. Для того, щоб

вогнепальна зброя змогла стати захисником, а не руйнівником українського суспільства, треба відродити довіру людей як одне до одного, так і до правоохоронців, що неможливо без глибоких соціально-політичних перетворень, підвищення життєвого рівня населення та ефективності у боротьбі зі злочинністю, зокрема, і силами працівників бібліотек, які мають проводити різні заходи (круглі столи, диспути, виставки-презентації тощо), на яких обговорювати і питання злочинності, зброї, тобто виховувати і підвищувати культурний рівень.

Підсумовуючи, необхідно сказати, що до легалізації зброї треба підходити всесторонньо, одночасно створюючи умови як для покращення матеріального становища громадян (бідність є живильним середовищем екстремізму), так і для їх духовного розвитку і самореалізації. Окрім цього, держава має забезпечувати захист своїх громадян, інакше право на зброю швидко трансформується у право сильного, яке, у свою чергу, остаточно знищить законність, що матиме катастрофічні наслідки як для суспільства в цілому, так і для кожної конкретної людини. Бібліотекам у цій справі відводиться одна з головних ролей, оскільки основна їх функція – виховання і просвіта.

Список використаної літератури

1. Вогнепальна зброя і злочинність. Відповіді на інформаційні запити Інституту // Український інститут дослідження екстремізму. – Електрон дані. – Київ, 2014–2016. – Режим доступу: <http://uire.org.ua/publikatsiyi/vognepalna-zbroya-i-zlochinnist-vidpovidi-na-informatsiyi-zapiti-institutu> (дата звернення: 12.05.2016). – Назва з екрана.

2. Історія української культури : навч. посіб. / Є. В. Перегуда, В. Ф. Панібудьласка, А. В. Тороп [та ін.]. – Київ : КНУБА, 2010. – 149 с.

3. Культурологія: українська та зарубіжна культура : навч. посіб. / за ред. М. М. Заковича. – 4-те вид., випр. і допов. – Київ : Знання, 2009. – 589 с. – (Вища освіта XXI століття).

4. Цивільна зброя в Україні: міфи та реальність. Українська дійсність і міжнародний досвід легалізації та контролю / Г. Ф. Герєга, О. О. Зарубінський, Б. М. Петренко, Р. В. Старовойтенко. – Київ : АДЕФ-Україна, 2015. – 152 с.

Науковий керівник: Лукаш С. Ю., кандидат історичних наук, доцент кафедри конституційного права України Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

УДК 342.1:008(477)

ОКРЕМІ ПИТАННЯ СТАНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ КОНСТИТУЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ НА ЕТАПІ ДЕМОКРАТИЧНОГО ТРАНЗИТУ

Петраш Каріна Вікторівна

студентка, 2 курс, 3 група,
господарсько-правовий факультет,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
Україна, м. Харків

***Анотація.** Розглянуто окремі питання становлення в Україні конституційної культури на етапі демократичного транзиту. Доведена необхідність формування в суспільстві конституційно-правової культури, посилення громадянського суспільства, розвитку високого рівня правового мислення, поваги до норм права, підвищення їх авторитету.*

***Ключові слова:** конституційно-правова культура, громадянське суспільство, правове мислення, норми права, демократичний транзит.*

Перехід до демократії, тобто процес демократичного транзиту, передбачає висування на одне з перших місць, серед елементів системної трансформації, підвищену активність громадян у боротьбі за реалізацію принципів і норм Конституції та законів України. Закріплення в Основному Законі нашої країни таких принципів конституційного ладу, як верховенство